

## ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΗΘΟΥ ΔΕΛΒΟΥ : ΠΟΙΗΜΑΤΑ--ΑΘΗΝΑΙ 1923

Στὴν ἐμφάνισή του κράτησα σὸ φρόνα ἐπιφύλαξη. Τώρα κι ἂν οἱ στίχοι του ἀναδίνουνε ποιητικὸ ἄρωμα, δὲ φταίει κανεὶς κι ἂν τυχὸν μὲ ὄλη τὴν καλὴ θέληση, δὲν αἰσθάνεται τίποτε. Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι κορεσμένη καὶ συνήθισε ἡ ὄσφρησή μας στὶς δυνατὲς εὐωδιὰς τῶν Παλαμικῶν πλούσιων ἀνθῶνων.

Ἄλλὰ τότε θαρρῶ νεώτατο· πῶς κατορθῶνῃ νὰ στιχουργῇ ὅλα αὐτά; Ἡ ἀθρόα παραγωγή του μὲ φοβίζει. Δὲν πιστεύω σὲ ἰσχυρὸ τάλαντο ποὺ θὰ τὸν πλησιάζε στὴν ἔγνοια τῆς μεγαλοφυΐας, γιατί πῶς θὰ ξηγόταν ἡ δουλική του μίμηση; Μόνῃ λοιπὸν πιθανότητα ἡ νεανικὴ του ἀπειρία. Ὅμως χρειάζεται, αὐτοπερισυλλογή.

Ἐνότητα στὸ βιβλίον δὲν ὑπάρχει. Πυξίδα του κι ὁ ἴδιος ἔχει τοῦ Λατίνου τὴ φράση. «Homo sum et nihil humani a me alieno puto,» Ἐρωτας, Φυσιολατρεία, Ρομαντισμός, γιὰ νὰ περιοριστῶ μόνον στὰ κυριώτερα, καὶ ποὺ μὲ ἄλλα μαζὶ συγχίζονται μὲ ἀχαρακτήριστη σταθερότητα.

Ἡ στιχουργία του ἀρκετὰ καλὴ· ὄχι ἄριστη. Αὐτὸ προδίνεται ὅπου δοκιμάζει μορφὴ συνέτου. Ἰσως, ἂν κατόρθωνε αὐτό, ν' ἀναγνωρίζονταν μὲ τὴν τεχνικὴ του προσπάθεια καὶ ἡ οὐσία του. Ὅμως αὐτὸ ἀκριβῶς τοῦ λείπει, καὶ διακρίνῃς μιὰ ψευδοδιάθεση κι ἀνειλικρίνεια στὴν ἔκφραση του, τὴν ἐπηρεασμένη ἀπὸ τὸν Παλαμά, ποὺ ἀντὶς ὅμως ν' ἀποδώσῃ καλὸ ἔργο, θυμίζει Παράσχισμό.

Τέλος ὑπάρχουνε καλὰ ποιήματα. Ἡ ἀρχὴ ἀπὸ τὸ «Πῆλιος.» «Στὸν Ἀη Γιάννη» «Βρέχει» «Παλῆοι Περίπατοι.» Κι ἀπὸ τὰ «Τραγουδάκια τῆς Δαλιδᾶς» τὰ μὲ ἀριθμὸ, 7, 17, καὶ μερικὰ ἄλλα, ποὺ ὑπόσχονται γιὰ τὸ μέλλον μαζὶ μὲ τὸ νεαρὸ τῆς ἡλικίας του. Κ' ἐπειδὴ στολίξῃ σχεδὸν κάθε σελίδα μὲ γνωμικὰ θᾶψα νὰ τοῦ ὑπενθυμίσω τὸ Θουκυδίδῃ : Φιλοκαλοῦμεν μὲ τ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας.

ΧΡΗΣΤΟΥ ΛΕΒΑΝΤΑ : ΣΤΟ ΜΕΘΥΣΙ ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ— ΑΘΗΝΑΙ 1923

Ἐπαινος ἢ κατηγορία δὲ θᾶχανε ἰσορροπία εὐσταθὴ γιατί μ' ἓνα λιγυρόβιο βιβλιαράκι δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ μορφώσῃ γενικότητα κρίσης γιὰ νέον συγγραφέα. Ὅμως θέλω νὰ παρατηρήσω πῶς διήγημα δὲν εἶναι οἱ πεζοὶ τοῦ σελίδες. Στεροῦνται πλοκῆς κ' ἐνὸς ἀρχιτεκτονικοῦ σχεδίου. Εἶναι κάποιες ψυχολογικὲς στιγμὲς παρουσιασμέναι ὅχι πρωτότυπα οὔτε μὲ τίποτε ἐξαιρετικότητα ὅπως.

ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ : ΕΞΑΣΤΙΧΑ—ΑΘΗΝΑ 1923

Δυστυχῶς δὲν ἔχω παρακολουθήσῃ, σχεδὸν τίποτε ἀπὸ τὴν πολυσχιδὴ του ἐργασία τὴν ἀναγγελμένην στὴ στερεὴ σελίδα τοῦ βιβλίου του. Ἐστὶ θὰ μὸρφωνε κανεὶς μιὰ γνώμη τουλάχιστο γιὰ τὴ σκέψιν του.

Τὸ μικρὸ τοῦ βιβλιαράκι δὲν ὑπόσχεται πολλὰ. Δὲν προσφέρει σχεδὸν τίποτε. Σὲ γνωστὰ θέματα ξανατραγουδεῖ, χωρὶς τὴν ἀπόλυτη τελειότητα

τῆς μορφῆς πού πρέπει ν' ἀπαιτήσουμε ἀπὸ ἓνα ὄριμο τεχνίτη καὶ γιὰ ἓνα ἐξάστιχο.

Ὡς διάθεση ζωγραφικῆ. Κάπου ρομαντικῆ, κάπου ἡθοιογραφικῆ. Κ' ἐδὼ πετυχαίνει ἀρκετὰ καλὰ, κ' εἶναι τὰ μόνα πού μᾶς ἱκανοποιοῦν. Ἀλλὰ ὁ ἱερός του πατριωτισμὸς τὸν παρασέρνει σὲ κοινολογίες ἀρθρογραφικῆς.

#### ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΔΡΙΝΟΥ : ΕΞΑΓΝΙΣΜΟΣ— ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ, ΓΡΑΜΜΑΤΑ 1923

Ὅταν ἐπιχειροῦμε σὲ γνωστὰ πράματα νέα παραγωγή, τὸ ζήτημα στὸ βάθος, τὸ θεωρῶ δυσκολώτερο, παρὰ ἂν τῇ δοκιμῇ μας, τήνε διενεργούσαμε σὲ ἀτομικῇ μας πρωτοτυπίᾳ. Κινδυνεύουμε στὴν πρώτη περίπτωσιν νὰ ἐπαναλάβουμε γνωστὰ πράματα δίχως τὸ κέρδος νέων ἀπόψεων, συνέπεια τοῦ προσωπικοῦ μας ὅφους. Τὸ ὅφος αὐτὸ λείπει ἀπὸ τῇ σεβαστῇ Κερκυραΐᾳ λογίᾳ, πού μολαταῦτα σεβώμαστε πάντοτε τὴν ἐργασία της κ' ἐχτιμοῦμε τὴν προσπάθειά της.

Στὸ διήγημά της ἡ χωρὶς βαθειὰ ψυχολογία ἀναπαράστασις, κοινῶν εἰκόνων κ' ἀσκολιῶν τῆς καθημερινῆς ζωῆς, καὶ οἱ συμπτωματικοὶ ἀλλεπάλληλοι θάνατοι πού διευκολύνουν τὴν ὑπολογισμένη τελικὴ λύσιν δὲ μᾶς ἱκανοποιοῦνε. Στὸ τεχνικὸ μέρος θυμίζει τὸ λεχτικὸ τοῦ Κ. Θεοτόκη, ἀλλὰ στερεῖται τῆς ἀπλῆς ποιητικότητος τοῦ «Κατάδικου».

#### ΑΡΙΣΤΟΥ ΚΑΜΠΑΝΗ : ΝΑΟΙ ΚΑΙ ΤΑΦΟΙ— ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ, ΓΡΑΜΜΑΤΑ 1923

Ὅσοι τυχόνμῃσανε γιὰ τὸ διδαχτικὸ σκοπὸ τοῦ βιβλίου ἀπατήθησαν ἀπὸ τὴν ἐπικαιρότητα τῆς ἐκδόσεώς του. Μὲ τὴν ἀνακάλυψιν ἑνὸς τάφου Φαραώ, κατάκλυσαν τὰ βιβλιοπωλεῖα, πλουσιώτατοι εἰκονογραφημένοι τόμοι κυρίως ἀγγλικοί, ἀναφερμένοι στὸν Τουτ-ἄνχ-Ἀμμών, τὴν ἐποχὴ του, καὶ θρησκεία τῶν Ἀρχαίων Αἰγυπτίων.

Ἄλλ' ὅμως, ὁ κ. Ἀριστος Καμπάνης δὲ θέλησε νὰ τυπώσῃ ὁδηγὸ χρήσιμο σοῦς περιηγητὲς κ' ἐπισκέπτες οὔτε πάλι νὰ δώσῃ μαθήματα Αἰγυπτιολόγου. Ἀπὸ τὴν ἄποψιν αὐτῇ, μικρῇ, πολὺ μικρῇ, θῆκε τὴν συμβολὴν του. Θέλησε νὰ δώσῃ τὴν ἔκφρασιν τοῦ λυρικοῦ Ἐγὼ του, ταξιθευόντάς το στὴν ποίησιν τῶν ἐρειπίων καὶ τάφων τῆς Κοιλιάδας τῶν Βασιλέων. Κι ἀπὸ τὴν ἄποψιν τοῦτῃ ὑψώνεται στὴ δημιουργίαν πού ἀποβλέπει ἡ Τέχνη τοῦ Λόγου.

Ἀναλογίζομαι κάποτε μαζὶ μὲ τὴν ἀφάνταστη καταστροφῇ, πού ξαιτίας τοῦ πολιτικοῦ μας διχασμοῦ μᾶς συνέβη, ἀναλογίζομαι καὶ μερικοὺς ἀὐτοκαταστραμένους. Μελαῆς, Χόρν, Καμπάνης. Ἀντιπροσωπεύουν μιὰ θλιβερὴν τριάδα διανοητικῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους περιέμενε κανεὶς θετικὴ ἐργασία δημιουργίας κ' ὄχι ἀρθρογραφήματα, πού ἐξάπτουνε πάθη καὶ διαιωνίζουν μίσην, γεμάτα δημοσιογραφικὴ κοπρολογία ! Δυποῦμαι ἐξαιρετικὰ, μὰ θαρallέα τονίζω τὴ γνώμην μου, πὼς ὁ πολιτικὸς φανατισμὸς κ' ἡ κομματικὴ βαράθρωση, ὀξειδώνουν καὶ τὸν ἀπὸ πολὺτιμο μέταλλο χαρακτηρεῖ. Ἐτσι στὸ βιβλίον αὐτό, πού διαβάζεται εὐχάριστα, μολοντι ὑπάρχουνε γλαφυρὲς σελίδες, μολονότι διανθίζεται ποιητικὰ ἀπὸ τὴν ποιητικὴν φρυσολατρικὴν ιδιοσυγκρασίαν τοῦ κ. Ἀρ. Καμπάνη, τὸ δημοσιογραφικὸν ἐφήμερον, ἄφησε στίς σελίδες του τὴ σφραγίδα του.

ΣΩΤΗΡΗ ΣΚΙΠΗ : ΠΡΟΤΟΥ Ν' ΑΡΑΞΟΥΜΕ—ΑΘΗΝΑ 1924

Ὁ ποιητὴς δὲν προσφέρει τίποτε νέο, ἀλλὰ δρέπει τ' ἄνθη τοῦ κήπου του πού σὲ ὀλάκερη τῇ ζωῇ του καλιεργοῦσε. Κι ἀνακαλύπτει κανεῖς ὅλα τὰ μοτίβα τοῦ πολύμορφου ἔργου του. Εἶναι ἡ μικρογραφία τοῦ ποιητικοῦ του ἔργου, σὲ σημεῖο πού ἀπατᾶται κανεῖς, πέρνωντας τὸ νέο αὐτὸ βιβλίον γιὰ ἀνθολογία του.

Ὅμως ξανακερδίζει μ' εὐκολία πιά τὸν ἀγῶνα σχεδὸν σὲ ὅλα του τὰ θέματα κ' ὑπάρχοντε μέσα ποιήματα λυρισμοῦ, ἀγνὰ στὴν ἔμπνευση κι ἄξια ὑπογραφῆς ἀπὸ κάθε ἄλλο ἀληθινὸ τεχνίτη.

ΠΕΤΡΟΥ ΧΑΡΗ : Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΝΥΧΤΑ ΤΗΣ ΓΗΣ ΚΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ  
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ 1924

Φραστικά, θυμίζει κάπου τὸ Βουτυρὰ δίχως νᾶχη τὴν ἀρρῦθμιστη τεχνοτροπία του, κι οὔτε τὸν ψυχικὸ του κόσμος. Ἀλλὰ ξεχωρίζει μέσα στὴ σωρεία τῶν νέων διηγηματογράφων καὶ τὸ στρωμένο ὕψος του δὲν εἶναι ἡ μόνη τιμὴ του. Ἔχει ἄριστη περιγραφὴν εἰκόνα πρωτότυπη καὶ παράξενη παρομοίωση. Ὅλα αὐτὰ ὑπόσπονται μέλλον. Κι ἀπ' ὅλα του τὰ διηγήματα πρὸ πολὺ μὲ σταμάτησαν : «Μιά ἐπιγραφὴ» καὶ «Δυὸ ὥρες φιλία».

Κ. ΡΩΤΑ : ΤΟ ΕΝ ΟΛΗΓΗ ΙΕΡΟΝ ΘΗΡΙΟΝ.—ΑΘΗΝΑΙ 1924

Ἀπὸ τὴν ἀφιέρωση καταλαβαίνει κανεῖς ὅτι πρόκειται γιὰ μιὰ φαντασία. Ὅχι φαινομενικὴ καὶ συγραφικὰ μόνο στηριγμένη καθὼς ἓνα ἔργο τοῦ Μπενουᾶ, μὰ ἐπιστημονικὰ ὑποθετικὴ, δημιουργικὸς τρόπος τοῦ H. G. Wells.

Τὸ βιβλίον γραμμένον σὲ γλῶσσα καὶ ὕψος προροϊδικῆς ἐποχῆς, προδιαθέτει κακὰ. Κι ὁμως διαβάζεται. Καὶ τώρα στὴν οὐσία τοῦ ἔργου.

Ποιὸς ὁ λόγος τῆς ἀρχαίας τελειότητος τῶν Ἀθηναίων ; Ἡ πολιτικὴ τους ἀνθησις, πὺν κατάρθωσε ὑποδουλώνοντας τοὺς σύμμαχους νὰ δημιουργήσῃ τὴν εὐημέρεια τῶν κυρίων. Νομοθετικὰ σήμερον οἱ σκλάβοι ἀπαγορεύονται. Ἀκόμα ἡ ἠθικὴ μας δὲν τὸ ἐπιτρέπει. Ἄρα γε θὰ κατορθώσῃ ποτὲ ἡ ἀνθρωπότητα ν' ἀπαλλαγῇ τοὺς βαρύνταους μόχθους τοῦ ἀγῶνα τῆς ζωῆς, μέσο τῶν μηχανῶν πὺν ὁλοένα τελειοποιοῦνται ἢ ἐφευρίσκονται ; Ἡ ζωηρὴ φαντασία τοῦ ἀγνωστου αὐτοῦ νέου τοῦ πολὺ μορφωμένου, δημιουργεῖ μιὰ χώρα στὴν ὁποία ἡ μηχανικὴ παντοκρατορία, θεοποιεῖται. Κατακρίνει τὴ μεταφυσικὴ ἔρευνα πὺν δὲν τείνει οὔτε ἔχει σκοπὸ τῇ ζωϊκῇ εὐτυχίᾳ. Κι ὁμως ἀκόμα σὰ νὰ μὴ μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ ξεχάσουμε ὁλότελα ἂν ὄχι τὴ μεταφυσικὴ τοῦ Πλάτωνα, ὁμως τὴ νεώτερη ἀνάλογη κλίση ἀντιπροσωπευμένη ἀπὸ τοὺς Τζέϊμς καὶ Μπέκκονες. Δὲν μποροῖμε δηλαδὴ νὰ δεχτοῦμε πὺς κάτι τὸ ἀσύμφορον στὴ ζωῇ, καὶ γέννημα πλάνης, ἀντέχει καὶ διαίωνιζεται στοὺς κατακλυσμοὺς τῶν ἐποχῶν. Γιατὶ λοιπὸν νὰ ὑπάρχει ; Καὶ τ' ὅτι ἀκριβῶς ὑπάρχει δὲν εἶναι δικαιολογία τοῦ ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ ; Κ' ἡ μεταφυσικὴ λοιπὸν φιλοσοφία ἔχει αἰτία τῇ δυαδικότητι τῆς ἀνθρώπινης μας ὑπόστασης. Ἀκόμα ἡ καταδίκη τῆς μουσικῆς κ' ἡ με ρητορικὸν λυρισμὸν ὑπεράσπιση τῆς γνώμης του, γιὰ τὴν περιττότητα τῶν πλαστικῶν τεχνῶν. Συμφωνῶ βέβαια ὅτι ὁ Λόγος εἶναι τὸ τελειότερον ἔκφραστικὸν μέσον μας, ὁμως γιὰ νὰ περιοριζώμαστε σ' αὐτό ; Ἡ ψυχὴ ἐνὸς γλύπτη ἢ ἐνὸς ζωγράφου δὲν θὰ γνωρίσῃ ποτὲ τὸ βαυκάλισμα τῆς εὐτυ-

χίας, ἂν τυχὸν τῆς ἀπαγορεύαμε τὴν πλαστικὴ καὶ γραφικὴ δημιουργία, κι οὔτε ἄλλως πὼς ἴσως θὰ κατάρθωναν κάτι νὰ ἐκφράσουν. Πὼς λοιπὸν θὰ ἱκανοποιούμαστε ὅλοι ; Ἀκόμα κι ἡ καταφορά του γιὰ τὰ βιβλία. Πὼς παραδέχεται ὁμως Μουσεῖο Ἱστορίας τοῦ Ἀνθρώπου ; Καὶ ναι, διαφέρει κάπως αὐτὸ γιὰ τὴν ἐποπτικὴ διδασκαλία του, ἀλλὰ καὶ τὸ Μουσεῖο περιέχει ἱστορισμὸ περισσότερο ἢ ζωή.

Κάποιος θὰ χαμογελάσῃ· ἐπιμένουμε συζητώντας γιὰ λεπτομέρειες μιᾶς φαντασίας ἐνὸς βιβλίου ! Ἀκριβῶς γιὰτὶ γεννοῦνται ἀμέσως οἱ ἀντιλογίαι, ὥφειλε ὁ δημιουργὸς νὰ ἐξεύρῃ καλύτερα πειστήρια. Τοῦλάχιστο μὲ τὸ πρῶτο διάβασμα πείθοντας θὰ μᾶς ξεγελοῦσε. Καὶ τὰ σημεῖα ποῦ θίγω θὰ εἶναι ἡ μόνη του ἀδυναμία.

Ὁ Κ. Ρώτας ὡς διανόηση μπορεῖ νὰ προσφέρει πολλὰ. Παρουσιάζεται μὲ δυνατὴ σκέψη, μὲ τολμηρὴ φαντασία, μὲ πρωτοτυπία. Θαυμάζω τὸ ἰσχυρὸ του τάλαντο ! Κ' εἶναι νὰ ἐκφράσω τὴ θλίψη μου πὼς οἱ τόσοι ἐκδοτικοὶ τῆς Ἑλλάδας μεγαλώνυμοι Οἰκοί, ἀφήνουνε ἴσως ἀπροσπάτετο ἓνα τέτοιο ἐργάτη, ἄξιο κάθε ἐμπιστοτήριξης, κι αὐτὸ συμπερασματικὰ ἀπὸ τὸ ἀτημέλητο τῆς ἁθλίας ἐκδόσεώς του.

#### Α. ΑΡΓΗΣ : ΣΤΙΧΟΙ.—ΑΘΗΝΑ 1924

Τὸ δεύτερο τοῦτο βιβλίο τῶν στίχων του κρίνεται αὐστηρότερα, καὶ ἱκανοποιεῖ πολὺ λιγώτερο. Δὲν ἀρκεῖ ἐπὶ τέλους ἡ κάποια τεχνικὴ τελειότητα. Δὲν ἀρκεῖ ἀκόμα ἡ τυχαία μας συγκίνησις ν' ἀποκρυσταλλώνεται στὸ ποίημα. Ζητοῦμε κάποια πρωτοτυπία. Θέλουμε ἀτομικότητα. Γιατὶ σ' ὅλο του τὸ βιβλίο δὲ βρίσκουμε τίποτε ποῦ νὰ μὴν ἔχει τραγουδηθῇ κι ἀπὸ ἀξιωτέρους τεχνίτες καὶ σὲ ἀρτιώτερη μάλιστα μορφή.

#### ΠΑΝΑΓ. ΜΑΥΡΕΑ : ΕΛΕΓΟΙ—ΑΘΗΝΑ 1924

Οἱ πρωτοφανερωμένοι μᾶς πλησιάζουνε πάντοτε σὰν αἰνίγματα ! Κ' εἶναι θαρρῶ λογικώτερο νὰ κρατῇ κανεὶς ἐπιφύλαξιν παρὰ νὰ ἐγκωμιάξῃ ἢ κατακρίνῃ.

Στοὺς «Ἐλεγους» ἡ στριφνότητα τῶν φράσεων, τὸ ἄλλοπρόσαλλο τῶν συγνῶν ἀσύνδετων εἰκόνων, ἀκόμα κ' ἡ λεχτικὴ δυσκολία [ ν ὡ π η, ρ ἄ π η, σ π ι ν ὀ, ποῦ τουλάχιστο γιὰ μένα εἶναι ἄγνωστης σημασίας ] βασανίζουνε τὴ σκέψιν μας ὅπως καὶ τὰ αἰνίγματα.

Ὑπενθυμίζει ἡ ἐχτέλεσις τὸ Γρυπάρη καὶ τὸν Πέτρο Βλαστό, δίχως τὴν τραχυὰ ἁρμονία τοῦ πρώτου, ἢ τίς καλὰς στιγμὰς τοῦ δεύτερου. Προσπάθεια πρωτοτυπίας, ναυαγημένη στὴ λεχτικὴ ἀνακολουθία καὶ στὴ δίχως εἰρμὸ λογικῆς καθόλου ἐκφρασεως.

#### Ι. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ : ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΜΙΡΑΝΤΑΣ.—ΑΘΗΝΑ 1924

Θάθελα ν' ἀντιθέσω τὰ δύο βιβλία : τοῦ Δελφοῦ καὶ τοῦ Παναγιωτόπουλου. Σ' αὐτὸ δὲ συναντᾷ κανεὶς φανταχτερὰ χρώματα τοῦ ξέφωτου. Ὅλα ἀπλά, μισοδιάφανα, μουσικά, ὑποβλητικά. Κ' εἶναι εὐχάριστο νὰ διακρίνῃ κανεὶς σ' ὅλες τὰς σελίδες τοῦ νέου αὐτοῦ τὴν εἰλικρίνεια. Γιατὶ μετὰ τίς «Νοσταλγίες» τοῦ Κ. Οὐράνη, πολὺ μιμήθηκαν τὸ ν ε ο ρ ο μ α ν τ ι κ ὸ

ν τε κα ταντισμό του σὲ σημεῖο πὺν ν<sup>ο</sup> ἀμφιβάλλουμε πιά γιά παρόμοια κατασκευάσματα.

Κι ὁμως τὸ Βιβλιότης Μιράντας συγκινεῖ βαθύτατα, μὲ τὴ μουσικὴ του ἀορισία, τοὺς μισοκομένους στίχους δηλωτικούς θλιμμένης ἀρμονίας, μὲ τὰ μοτίβα τῶν λέξεων πὺν ἐπαναλαβαίνονται ὥστε νὰ μὴν αἰσθάνεσαι στὴν ἐπαναληπτικὴ τους γοητεία, τὴ ρίμα πὺν σχεδὸν πάντοτε λείπει.

Γενικὰ εἶμαι ἐνθουσιασμένος· δὲν μπορῶ ἢ νὰ τοῦ στεῖλω τὰ συγχαρητήρια μου καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ θαυμασμοῦ μου. Ἡ ποιήσῃ του εἶναι ἓνα λεπτὸ ἄρωμα φερμένο ἀπὸ τὶς χαϊδευτικὲς αὖρες τῶν ἐσπερινῶν ὥρῶν, σμιχτὸ μὲ τὴ συγκίνησῃ τῶν ἀπόκοσμων ὄνειρων.

#### Θ. ΜΟΣΧΟΝΑ : ΣΚΙΤΣΑ ΤΗΣ ΦΤΩΧΟΛΟΓΙΑΣ.--ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ, ΓΡΑΜΜΑΤΑ 1924

Δὲν μπορῶ νὰ παραδεχτῶ γιά συγγραφέα τὸν Κο Γραμματέα τοῦ Προξενείου στὸ Μάντισεστερ κι Ἀντιπρόσωπο καὶ Μέλος κ.λ. κ.λ. Εἶναι πὺν πολὺ ὑπόλειμα τῆς γενειᾶς τῶν Ἐγκυκλοπαιδικῶν γιά νὰ μεταχειριστῶ διακριτικὸ ὄρο τοῦ σοφοῦ Παύλου Νιρβάνα. Κι ὁμως ἐκείνοι στὴ θλιβερῇ ἐποχῇ τους, κοντὰ στ' ἄλλα τους ἀξιώματα καὶ τίτλους, πὺν ἀράδιαζαν γιά νὰ ξεχωρίζουν ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς κοινούς ἀνθρώπους, ἴσως χρειάζονταν καὶ ὠφέλησαν ἀσφαλώς. Ὁ κ. Δ. Θ. Μοσχονὰς ἦρθε πολὺ ἀργά. Ἰσως αὐτὴ θᾶναι ἡ μόνῃ του ἀτυχία. Καὶ περιτεύει. Τουλάχιστον στὸν κύκλο τῶν Συγγραφέων, τῶν ὁποίων προορισμὸς εἶναι, ἢ πρέπει νᾶναι, κάτῃ νὰ ἐκφράσουν στὴ διανοούμενῃ ἀνθρωπότητα.

Τὰ θέματα του καὶ τὸ ὕφος του ἴδιο ἀνταποκρίσεων τῶν ἡμερήσιων φύλλων. Ἀλλὰ κάπου τὸ διανθίζει μιὰ ἐξυπνάδα.

#### ΦΙΛΑΛΗΘΗ : ΠΕΡΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ.--ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ 1924

Στὸ σωρὸ τῆς ἀναγκαστικῆς μου βιβλιοκρισίας καὶ λίγῃ πολιτικολογία. Τουλάχιστο ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ μὲ ξεκούρασε. Μιὰ μελέτῃ γιά τὸν ἀπ' ὅλους ὑποθέτω ἐπιθυμητὸ σύνδεσμο τῶν Βαλκανίων. Μετρημένα ἐπιχειρήματα, πειστικὴ λογικὴ, μετριοπάθεια ἱκανὴ νὰ ἐμπνεύσῃ ἐμπιστοσύνη. Προσόντα τοῦ ἀρθρογράφου μας. Τονίζεται ἀκόμα ἡ σπουδαιότητα τοῦ ἔργου αὐτοῦ γιά τὸ κοινὸ συμφέρο τῶν Λαῶν, καὶ μάλιστα ὁ συγγραφέας πιστεύει στὸ ἀναπόφευχτο μιᾶς τέτοιᾶς λύσης. Εὐχαριστεῖται κανεὶς καταλαβαίνοντας πὺς ἔχει νὰ κάμῃ μὲ τίμιο ἄνθρωπο καὶ καλῆς πίστεως συζητητῇ.

Συστήνει ἀκόμα τὴν προπαγάντα στὸ λαὸ γιά τὴ σχετικὴ κατανόησῃ τῆς σημασίας της. Ἀλίμονο θᾶπρεπε πρῶτα νὰ συμφωνήσωμε οἱ Ἕλληνες μεταξὺ μας καὶ νὰ ὁμονοήσωμε φυλετικά.

#### ΛΑΡΑ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ : Η ΤΣΙΓΓΑΝΑ.--ΚΥΠΡΟΣ 1924

«Τὰ κακὰ ἔργα τὰ τιμωροῦμε μόνο μὲ τὴ σιωπὴ μας !» Σοφὴ γνώμη τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ.

## ΑΠΟ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΑΝΑΤΟΛ ΦΡΑΝΣ

[Ὁ μεγαλύτερος Συγγραφέας τῆς Γαλλίας δὲ ξη πιά. Γράφηκαν τόσα πολλά σχετικά μὲ τὸ ἔργο του καὶ τὴ ζωὴ του στὸν Ἑλληνικὸ καὶ Παγκόσμιον τύπον, πὺν θὰ περιίτενε ἴσωςκάθε ἄλλο ἐγκώμιον τοῦ Σοφοῦ πὺν μᾶς ἔφυγε. Βιβλία του μεταφράστηκαν ἀρκετὰ στὴ γλῶσσα μας. Ἀναδημοσιεύομε ἀποσπάσματα μελέτης, ἀπὸ τὸν Ἑλεύθερον Λόγον.]

Τὸ μέταλλο τῆς τέχνης τοῦ Ἀνατὸλ Φράνς γίνεται ἀπὸ τὸ χῶνεμα πόσων καὶ πόσων ἀσυγκρίτων ἀποκτημάτων τῆς ὁμορφιάς καὶ τῆς ἀλήθειας πὺν δοξάζομε! Μέσα του βρίσκονται ὁ Ρενάν, ὁ Βολταῖρος, ὁ Ρακίνας, ἀκόμα πλέον ἕνας γαργαντούας, πὺν ξαφνίζει κᾶπως σὰ νὰ παρουσιάζεται γιὰ πηγὴ τοῦ μετρημένου αὐτοῦ ἀριστοτέχνη, ὁ ἀκαταμέτρητος Ραμπελαί προχωροῦμε ἀκόμα καὶ σταματοῦμε στὸν ἀλήτη ποιητὴ, στὸν πρόδρομον τοῦ Βερλαῖν, στὸ Βιγιόν, στὸ πρῶτον μέσα στοὺς σὰ βαρβαρωμένους καιροὺς ἐρωτικὸ χαμόγελο τῆς Πολύμνιας.

Καὶ δὲν εἶν' ἐδῶ τὸ τέρμα· ἡ τέχνη τοῦ Φράνς χωνεύει κόσμον ὁλάκαιρον, πὺν τ' ὄνομά του στολίζει ἕνα ἀπὸ τὰ πολυάρθμα, καθὼς κίθε μεγάλου καρπεροῦ συγγραφέα, βιβλία του τὰ πολύτροπα καὶ μέσα στὴ μονοτονία τους, εἶνε: ὁ «λατινικὸς νοῦς». Ἀλλὰ ὁ νοῦς αὐτὸς δὲν χωρίζεται ἀπὸ τὴ πρῶτὴ ἀρχὴ του, ἀπὸ τὸ παντοτενὸν του ἀρχέτυπον πὺν εἶναι ὁ ἑλληνικὸς ὁ νοῦς. Στὴν «Ἐπανάσταση τῶν ἀγγέλων», τὸ ἔργο πὺν μὲ βάρος κριτικοὶ τὸ θεωροῦν ὡς τὸ χαρακτηριστικώτερό του ἀριστοῦργημα ὑψώνεται ἕνας ὕμνος παράφραση λυρικὴ καὶ πλαστικὴ τοῦ ὕμνου τοῦ Ρενάν πρὸς τὸ «Ἑλληνικὸν θαῖμα» καὶ ὁ ὕμνος, ἀνάμεσα σὲ ἄλλα ἔτσι μιλά: «Ἀπὸ πὺν πηγάζει τὸ μοναδικὸ τεράστιον φαινόμενον σὲ αὐτὴ τὴ γῆ; Γιατὶ τὸ ἔδαφος τὸ ἱερὸ τῆς Ἰωνίας καὶ τῆς Ἀττικῆς, ἔθρεψε τὸ ἀπαράμιλλον τοῦτο λουλούδι;

Γιατὶ ἐκεῖ δὲν ὑπῆρχαν οὔτε κλῆρος οὔτε δόγμα, οὔτε Ἀποκάλυψη γιατί οἱ Ἕλληνες δὲν τὸν γνωρίσανε ποτὲ τὸ ζηλότυπον θεὸ τῶν Ἑβραίων...» (Λόγια πὺν ἡ ἀλήθειά τους δυνατὰ φιλονεικίηθηκε, μὰ πὺν ἔχουνε ἐδῶ τὸν τόπον τους, γνωρίσματα τῆς ἄκρας ἑλληνολάτρισσας, φαντασίας τοῦ πόσον συγκρατουμένου στὴν τέχνην του, στοχαστὴ λογοπλόκον). Τὰ λόγια αὐτὰ τὰ συνεχίζει καὶ τὰ συμπληρῶνει στὸν πρόλογον τοῦ «Λατινικοῦ νοῦ», τῆς ἀσάλευτης του πίστεως ἡ ὁμολογία, φαινί! «Καὶ πιστεύω καὶ λατρεύω τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν λατινικὴν παράδοσιν, ὅλη σοφία καὶ ὅλη ὁμορφία ἔξω ἀπ' αὐτὴ δὲν εἶνε παρὰ πλάνη καὶ σύγχυσις. Φιλοσοφία, καλλιτεχνία, ἐπιστήμη, νομομαθία, ὅλα τὰ χρῶστοῦμε στὴν Ἑλλάδα καὶ στοὺς κυρίαρχους τῆς πὺν κυριαρχήθησαν ἀπὸ κείνη. Οἱ ἀρχαῖοι, πάντα ζωντανοί, μᾶς διδάσκουν ἀκόμη».

Ὁ Ἀνατὸλ Φράνς εἶνε λογοτέχνης βιβλιακός. Τὸ βιβλίον, τὸ παλαιὸν ἐντυπον, κυριώτατον, εἶνε ἡ φύσις του, τὸ στοιχεῖόν του. Ὁ θεὸς του, θὰ ἔλεγα

Ὁ πολυπρόσωπος αὐτὸς μαθητὴς μὲ τοὺς χίλιους μύριους του δασκάλους μένει μολταταῦτα ἀσύγκριτος, ὁ ἕνας ὁ ἴδιος κατεξοχὴν μαίετ' καθὼς

οἱ φράγχοι συνηθίζουν νὰ βαφτίζουν τοὺς ὑπέροχους τῆς τέχνης. Ἕνας κριτικός μὲ νοῦ ὥρισε τὴν πρωτοτυπία τὸ νόημα ποῦ δίνουν κάποιοι κοινωνιολόγοι στὸν ὄρο Κοινωνία. Ἡ κοινωνία δὲν εἶνε τὸ ἀθροιστικὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἀτομικῶν παραγόντων ποῦ τὴν ἀποτελοῦν. Πάει πρὸ πέρα καὶ πρὸ ἀπάνου ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ποῦ φαίνονται πῶς τὴν κάνουν. Ἀνάλογα καὶ χωρὶς νὰ εἶναι τὸ μᾶνα τῆς ἐρρημιάς, ἡ πρωτοτυπία. Καὶ χρειάζεται νὰ κλείσω τὸν παράγραφο μὲ τὸ τελειωτικὸ ἐπίγραμμα τοῦ κριτικοῦ: «Στὸ ἔργο τοῦ Φράνς βρίσκεις Ρακίνα, Βολταῖρο, Φλομπέρ, Ρενάν καὶ ὅπως εἶναι πάντα ὁ Ἀνατόλ Φράνς. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔχει τὴν ἐντέλεια μέσα στὴ χάρη. Εἶναι τὸ ἄνθος τὸ ὑπέρτατο τοῦ λατινικοῦ νοῦ.»

Ὁ Φράνς εἶναι ὁ ἀριστοκρατικὸς σμιλευτὴς τοῦ ὕφους, ὁ σαρκαστὴς ποῦ σφάζει μὲ τὸ βελούδο, ἐκεῖνος ποῦ χάραξε στὸ λάβαρο τῆς τέχνης τοῦ τὸ σύνθημα τοῦτο «Χωρὶς τὴν εἰρωνεῖα ὁ κόσμος θὰ ἦτανε σὰ δάσος χωρὶς πουλιά».

«Ἡ εἰρωνεῖα εἶνε ἡλιοσύνη τῆς σκέψης καὶ ἡ χαρὰ τῆς σοφίας.» Ἐκεῖνος ποῦ ἔπαιξε μὲ ὅλες τῆς ιδέες, καὶ σὲ ὅλες ἔδωκε σὰ ροῦχα λαμπριότικα, μιᾶς ὁμορφιάς, ἐκεῖνος ποῦ συνταίριασε τὴν εἰρωνεῖα μὲ τὴν συμπόνια, γιὰ νὰ μᾶς δώσῃ νὰ καταλάβουμε πῶς δὲν εἶχε τίποτε καλύτερο νὰ κάμῃ γιὰ ἓνα κόσμο καταδικασμένο στὴν πλάνη καὶ στὴν ἀθλιότητα. . . .

Καὶ τί περιέργο! Τῇ στιγμῇ αὐτῇ σκυφτὸς ὁ νοὺς μου πρὸς τὴν ἀνάμνηση καὶ πρὸς τὴν ιδέα τοῦ Ἀνατόλ Φράνς, ποῦ σὲ στιγμὲς τῆς ἰστορίας μας καὶ κρίσιμες καὶ θλιβερὲς στάθηκε ἔμπρὸς μας καὶ ἀπὸ τὸ ἀρχοντικὸ του βῆμα μίλησε γιὰ μᾶς μὲ συμπάθεια καὶ μὲ εὐγένεια, μὲ σύνεση καὶ μὲ οἷστρο φιλελληνικῆς ψυχῆς, θυμίζοντας κλασσικοὺς προγόνους τοῦ ποῦ πρέπει νὰ μᾶς εἶνε ἀλησμόνητοι τῇ στιγμῇ αὐτῇ μὲ φέρνει ὁ νοὺς μου πρὸς τὴν ἀνάμνηση καὶ πρὸς τὴν ιδέα κάποιου ἄλλου μεγάλου Γάλλου. Εἶνε ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ.

Πόσο διαφορετικὲς μεγαλοφυΐες ἡ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη, καὶ πόσο ἄξιες νὰ συνταιριαστοῦν καὶ νὰ συγκοιταχτοῦν τὴν ὥρα τούτῃ, ὄχι βέβαια, νὰ συγκριθοῦν, γιατί ἡ καθεμιὰ τους εἶναι ἀσύγκριτη, δὲ μοιάζει παρὰ μὲ τὸν ἑαυτό της, νόμος ἡ καθεμιὰ στὸν ἰδιό της τὸν ἑαυτό. Ἀκριβῶς συμπληρώνονται σὲ λιγάκι σαράντα χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Οὐγκώ. Εἶμαι βέβαιος πῶς τὸ πένθος ποῦ θὰ γεμίσῃ τὸν ἀέρα τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους ὁ χαμὸς τοῦ Φράνς, θὰ εἶναι τὸ πένθος, τὸ ἴδιο, κάτι ποῦ πολὺ θὰ μοιάζῃ μὲ τὴν ἔκταση καὶ μὲ τὴν ἔνταση, τὸ πένθος ποῦ πρὸ σαράντα χρόνων ἄπλωσε ὁ ὕπνος ὁ ἀξύπνητος τοῦ κολοσσοῦ.

Γνωρισμένοι καὶ τιμημένοι κι' ἀπὸ τοὺς λιγοστοὺς καὶ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς καὶ μὲ τὸ ἔργο τους καὶ μὲ τ'ὄνομά τους μοναχό, ἄξιζαν τὴν ἴδια ἀποθέωση ἀπὸ μέρους καὶ τοῦ Κράτους καὶ τοῦ ἐπισήμου γιατί καὶ οἱ δυὸ καλὰ καλὰ, τὸ νοῦ τὸ γαλλικὸ ἐκπροσωποῦν, ὁ καθένας μὲ τὴ σκέψη του καὶ μὲ τὴ τέχνη του ἀπαράμιλλα, ὁ ἓνας μὲ τὸν ὄγκο κάποιου Σινᾶ ποῦ ἀστράφτει στὴν κορυφὴ του ὁ Κύριος του Προφητάνακτος, ὁ ἄλλος μὲ τὸ ὕφος ἑνὸς βράχου ποῦ στέκεται στὴ μέση του ἐρειπωμένος ἢ θαυμαστὰ ξαναχτισμένος ἀδιάφορο - ἓνας Παρθενώνας.

Καὶ οἱ δυὸ τους ἀγνοοῦν ἀντιπρόσωποι τῆς γαλλικῆς νεολατικῆς ψυχῆς. Γιατὶ ὅ,τι ὀνομάζουμε ψυχὲς ἐθνῶν καὶ χαρακτηρὲς φυλετικoὺς, εἶναι στὴν

οὐσία του, ἀφρημένο, ἀκαθόριστο, εὐκολοσύγχυστο, κάτι σὰν ἀλγεβρικό Χ. Τὰ στοιχεῖα του καὶ τὰ γνωρίσματά του ὅπωςδὴποτε θὰ τὰ ξεδιαλύνουμε, μὲ τὴν προσπάθεια κάποιου κατὰ προσέγγισιν καθυρισμου, ἀπὸ τὰ ἔργα καὶ τὶς φυσιογνωμίες τῶν μεγάλων ποιητῶν κ' ἐπιστημόνων πού μᾶς τὰ δηλώνουν τὰ ἔθνη τους. Ὁ Οὐγγὼ πού κάπως τὸν ἀντιπαθοῦσε ὁ Φράνς καὶ στὸ τέλος, ἀπὸ τὴ δύναμη τῶν πραγμάτων, τὸν ἐδοξολόγησε, ὑποδέχεται τὸν ὁμόαιμο καὶ τὸν ὁμόφυλλο στὸν ἴδιο τὸν παράδεισο.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

## Σ. ΜΕΝΑΡΔΟΣ

Ἡ «Ἑλληνικὴ Ἀνθολογία». Τὴν ἀπαρτίζουν τὰ ἐπιγράμματα' αὐτά, σὰν ἓνα νηρόσπαρτο πέλαγο κυκλαδικό, ποῦ μέσα του γλυκοναστενάζουν καὶ βαρυβογγοῦν ἐρωτικά ταξεῖδια.

Πολὺ ξεχωρίζει ἀπὸ τὴν ποίηση λ. χ. τῆς ἀττικῆς τραγωδίας πού εἶνε κορυφὴ ἑνὸς Ὀλύμπου, βέβαια, μὰ καθὼς διορατικὰ παραστάθηκε, κορυφὴ, πού σὰν τὸ βιβλικὸ Σινᾶ, τὴν περισκεπάζει ἀνεφελὴ καὶ ζόφος καὶ γνόφος πυρός», τὴν ἀττικὴ τραγωδία, καὶ μὲ ὅλη τὴν ἀνεξέταστα διαλαλημένην ἰλαρότητα καὶ γαληνότητα τῶν ἀρχαίων. Ὅμως καθὼς ὁ ἄνθρωπος δίνει τὴ σφραγίδα τῇ δικῇ του σὲ ὅ,τι κι' ἂν καταπιασθῇ, καὶ τὰ χαμηλότερ' ἀνεβάζοντας πρὸς τὸ ὕψος του, καὶ τὰ ὑψηλότερα κουτσοσυρεύντάς τα, ἀνάλογα μὲ τὸ ἀνάστημά του, πὼς μπορεῖ νὰ τὴν ἀρνηθῇ τὴν ὡς εἶδος χριστιανικὴ, μέσα στὴν αἰσθηματικότητά της, ἀπεραντοσύνη τῶν τριῶν ἀραδ' ἀράδα ἐπιγραμμάτων αὐτοῦ;

Στοὺς ζωντανοὺς Αὐγερινὸς πρὶν ἔλαμπε ἡ μορφή της,  
καὶ τώρα μέσα στοὺς νεκροὺς θὰ λάμπη Ἀποσπερίτης!

Καὶ τὸ δεύτερο:

Τᾶστρα θωρεῖς, ἀστέρι μου; Οὐρανὸς νᾶμουν, μόνο  
μὲ μάτια ἐσένα ἀμέτρητα γιὰ νὰ σὲ καμαρώνω!

Καὶ τὸ τρίτο, τὸ καλύτερο:

Σὰν σ' ἐφιλοῦσα, τὴν ψυχὴ στὰ χεῖλῃ εἶχα, Γλυκέρα.  
Ἥρθ' ἡ φτωχούλα ὡς νᾶθελε νὰ διαβῇ πέρα-πέρα.

Γιατὶ καὶ τῶν τριῶν αὐτῶν, ἀχώριστα καὶ κλασικῶν καὶ ρομαντικῶν καλλιτεχνημάτων σμιλευτῆς, ὁ Πλάτων. Γιὰ τοῦτο καὶ τοῦ πρώτου μεταφραστῆς ἑνας ἄλλος θεῖος οὐρανοβάμονας, ὁ Σέλλεϋ, καθὼς πάλι μᾶς πληροφορεῖ ὁ κ. Μενάρδος.

Καὶ γιὰ τὶς καθοδηγήτρες γνώμες πρὸς μιὰ μετάφραση τέτοια, καὶ γιὰ τὸ μηχανισμό της ἀκόμα στὰ καθέκαστα μᾶς μιλοῦν καὶ ὁ πρόλογος καὶ τὸ βιβλιογραφικὸ σημείωμα στὸ τέλος τοῦ βιβλίου. Καὶ ἀρμόζει γιὰ τὴν ἐκτίμησή του καθαρότερα νὰ βάζουμε στὸ λογισμό μας ὅχι τὴν ὅποια καθηγητικὴ πολυγλωσσία, ἀκόμα καὶ τὴ μεταφραστικὴν ἐμπειρίαν τοῦ συγγραφέα του, ὅσο τὴ φαντασία ἑνὸς ποιητῆ, στὴν Κύπρο γεννημένου καὶ θρεμμένου, κυριώτατα μὲ τὴ γνώση καὶ μὲ τὴν ἀγάπην τοῦ λαικοῦ τραγουδιοῦ καὶ τῶν παραδομένων τῆς γῆς πού ἀκόμα θὰ τὴν παραστέκουν, ἀρχαῖες μετονομασμένες θεότητες, οἱ Ἀκρίτες καὶ οἱ Ἀροδαφνοῦσες.

Κ' ἓνας μὲ τὸ στίχο μεταφραστῆς πλάστης εἶναι κι' ὅποιο κι' ἂν εἶναι τὸ κάτι πού μεταφράζει, παίρνει ἀπὸ τὴν ἀξία του ἢ ἀπὸ τὴν ἀναξιοτήτά του.



Τὸ πρῶτο ὕλικό τοῦ ἔργου των καὶ οἱ πλέον πρωτότυποι τὸ προμηθεύονται ἀπὸ ἄλλου καὶ ὅ,τι γιὰ δικό μας λογαριάζεται στὴν τέχνη δὲν εἶνε ὅ,τι συλλαμβάνεται, ἀλλὰ ὅ,τι ἐκτελεῖται, ἀνίσως δὲν εἶναι καὶ τὰ δυὸ ἀχώριστα. Ἄς σκύψουμε συμπαθητικὰ ἐπάνω στὸ βιβλίον πού ἀντίθετα μὲ τὸν περιβόητο στίχο τοῦ Ἀ·δρεά Σεινιέ, μᾶς δίνει στίχους νέους ἐπάνω σὲ ἀρχαίους λογισμούς.

(*Ἐλεύθερος Λόγος*)

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

## ΛΕΜΠΕΣΓΚ

Ὑπάρχουν ἀκόμη λειτουργοὶ τοῦ Λόγου πού δίνουν ὅλο του τὸ νόημα στὴ λέξη συνειδησῆς ποὺ ἐργάζονται γιὰ τὴ χαρὰ τους τὴν ἐσώψυχη καὶ γιὰ τὸ καλὸ τῶν ἄλλων. Καταφρονοῦν τό, μὲ κάθε μέσο κυνηγητὸ τῆς φήμης, βρίσκουν στὸ ἔργο τους τὴν ἀνταμοιβή τους. Ἡθελα νὰ μιλήσω γιὰ τὸ Philléas Lebesgues, ἕναν ἀντιπρόσωπον τοῦ εἵδους τούτου. Ἡ σημερινὴ νεολαία, ἡ γενεὰ ποὺ τόσο τὴ φυλαργυρεῖται τὴν ὁμορφιά της ἢ κάνει σάν νὰ μὴ τοὺς ὑποψιάζεται ἢ σὰ νὰ θέλῃ νὰ τοὺς ἐξαφανίσῃ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς. Ὁ Λεμπέσγκε τριάντα πέντε χρόνια τώρα ἔχει πού δουλεύει πόσο δραστήρια καὶ πόσο ἀποτελεσματικά, διανοητικὸς πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας, τοῦ ἀντιληπτικοῦ καὶ συμπαθητικοῦ της νοῦ, σὰ ξένα ἔθνη. Τὴν ἐντολὴν αὐτὴ δὲν τὴν ἔλαβε παρὰ ἀπὸ τὴ συνείδησίν του καὶ ἀπὸ τὴν πίστη του, ἀπὸ τὴν εὐθύτητα καὶ ἀπὸ τὴν πολυμάθειά του. Τὴν ἐκπληρώνει μὲ προθυμία καὶ μὲ ἀνιδιοτέλεια, θαυμάσια. Στὴ λατινικὴ Ἀμερικὴ τὸ πρόσωπό του εἶναι ἀγαπητὸ καὶ σεβαστό· τὸν τιμοῦν ἐκεῖ σάν ἕνα μεγάλο ἐργάτη πνευματικῆς συναδελφωσύνης. Στὴ Γαλλία, ἂν ἐξαιρέσουμε λίγους ἐκλεκτούς, ἄγνωστο καὶ τ'ὄνομά του ἀκόμα. Αὐτὸς φταίει. Ἔχει ἕνα ἀγιάτρευτο ἐλάττωμα: Τὴ μετριοφροσύνη τοῦ σοφοῦ. Τέτοια μετριοφροσύνη ἐπίμονη δὲν ἡμπορεῖ νὰ τοῦ συγχωρηθῇ σὲ καιρὸ πού ἡ ρεκλάμα ψευτίζει καὶ παραμερίζει ὅλες τὶς ἀξίες. Ἰσοδυναμεῖ πρὸς βουβὸ πείσμα. Καὶ ὅμως ὁ Λεμπέσγκε θὰ πρόσφερε στὴ σύγχρονη ξιππασία τὸ γόητρο μὴς ἰδιοφυΐας ἀρκετὰ παράξενης, γιὰ νὰ ξυπνήσῃ τὴ θορυβώδη περιέργεια καὶ τὸν ἄκριτο ἐνθουσιασμό τῆς μόδας, ἐὰν ἡ ξιππασία τὸν ἤξερε· μὰ δὲν τὸν ξέρει. Ὁ Λεμπέσγκε εἶνε σωστὸς χωριάτης· ὅχι ἐρασιτέχνης χωριάτης, κύριος πού παίρνει τάχα τρόπον χωρικούς. Κατοικεῖ στὸ χωριὸ Neuville-Yaumont. Στὸν τόπο αὐτὸ πού ποτὲ δὲν τὸν ἄφησε, εἶνε δῆμαρχος. Σπέρνει, ὀργώνει, θερίζει, φροντίζει τὰ ζῶα του, τραχιά δουλεύει ὅλο τὸ χρόνο γιὰ νὰ ζήσῃ τὸν ἑαυτὸ του καὶ τοὺς δικούς του. Ἡ ὄψη του λεπτὴ, γαλήνια, γαλανὰ, ἱλαρὰ τὰ μάτια του, τὰ χέρια του πρησμένα καὶ παραμορφωμένα ἀπὸ τὸ λισγάρι κι' ἀπὸ τὸ ἀλέτρι. Ἄμποτε οἱ ἀδιάκριτοι ἐνθουσιασμοὶ νὰ μὴ ταραξοῦν, παρὰ πολὺ ἀργά, τὸν ἐρημίτη τοῦ Νεβίγιε-Βόλτ, καθὼς ἔγινε γιὰ τὸ Φάμπρ, τὸν τρανὸν ἐρημίτη τοῦ Σερινιάν!

Φτάνει γιὰ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς ἡ ἐργασία καὶ ἡ περισυλλογὴ. Εἶνε «οἱ εὐγενεῖς σιωπηλὲς ψυχές, τὸ ἅλας τῆς γῆς», καθὼς λέει ὁ Καρλάιλ.

Ὁ ἀγρότης αὐτὸς εἶναι λυρικὸς ποιητὴς μὲ τρεῖς τόμους ποιημάτων πού τραγουδοῦν τὴ γῆ καὶ τὴν πάλη τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ ἔδαφος τὶς χαρὲς καὶ τὶς λύπες του, στὸ διάστημα τῶν ἐποχῶν, ποιήματα μὲ συγκίνησι, μὲ αἰσθημα φυσιολατρικὸ, μὲ ρυθμικὴ ὁμορφιά καὶ μὲ ὕψος ὑποβλητικὸ πού

κάνει τὸ βιβλίον του «Οἱ σκλαβιές» ἐν' ἀπὸ τὰ ὀρασιότερα—τὸ ξέρουν ἢ ὄχι - στὴ σύγχρονη γαλλικὴ ποίηση. Μεταχειρίζεται ἀδιάκριτα τὸν κανονικὸ καὶ τὸν ἀκανόνιστο στίχο, ἀμερόληπτα, εὐλύγιστα, ἄσφαλτα. Ἐδημοσίευσεν τρία μυθιστορήματα, μαρτύρια ψυχῆς εὐαίσθητης καὶ γενναίας, ἓνα τόμο δραμάτων, διηγήματα, μελετήματα, προλόγους, ἄρθρα καὶ μιὰ πραγματεία «Στὰ παράθυρα τῆς Γαλλίας», πού τὰ ψιχουλά της θὰ μπορούσαν πολλοὺς νὰ θρέψουν.

Αἰσθητικὰ καὶ ἐθνολογικὰ ζητήματα τὰ πραγματεύεται μὲ πρωτοτυπία καὶ μὲ δύναμη καταπειστικὴ πού κανεὶς ἀκόμα δὲν ἔδειξε ἀπὸ τὸν καιρὸ πού συνέγραφε τὰ μεγάλα κριτικὰ του δοκίμια ὁ Ρερμὺ Γκουρμόν. Ὁ Γκουρμόν πού κάθε ἄλλο ἦταν παρὰ σπάταλος στὸν ἀστόχαστο ἔπαινο, θαύμαζε πολὺ τὸν Δεμπεσγκε. Καὶ σκάνταλο πρέπει νὰ λογίζεται τὸ ὅτι ἔργα τόσης ἀξίας εἶναι τόσο λίγο γνωστὰ ἐκεῖ πού τόσες μετριοότητες ἀποπλανοῦν.

(*Ἐλεύθερος Λόγος*)

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

#### ΛΟΡΔΟΣ ΜΠΑΪΡΟΝ

Τὰ κληρονομημέν' ἀπὸ τὸν πατέρα του φυσικὰ ἑλαττώματα καὶ τ' ἀπὸ τὸν ἀδερφὸ τοῦ πάππου του ὕλικά πλεονεχτήματα, εἶναι τὰ κύρια, πού συνετέλεσαν νὰ γνωρίσῃ ἐχθροὺς καὶ ἀντιπάθειες, ἢ ἔξοχη προσωπικότητά του. Συνεπῶς, ἡ ἀναμφισβήτητη ποιητικὴ ἀρετὴ του, γνῶρισ' ἐπίσης τὴν πίκρια μοχθηρῶν κρίσεων. Κ' ἔτσι θὰ γίνεται πάντοτε.

Τουλάχιστον οἱ σύγχρονοι τοῦ καλλιτέχνη δὲ φτάνουν ποτὲ στὸ σημεῖον νὰ θεωρῶσι καὶ κρίνωσι σὰ δυὸ ξεχωριστὲς ὀντότητες τὸν ἄ ν θ ρ ω π ο καὶ τὸν π ο ι η τή. Τὰ δυὸ συγχωνεύονται σὲ μοναδικὸν κράμα καὶ στὴν πιὸ φωτεινὴ καὶ ἀμερόληπτη κρίση, πού ἀδύνατο τῆς στέκεται νὰ μὴν ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὴ φυσικὴ ζωὴ τοῦ δημιουργοῦ.

Μετὰ τὸ «Ἑγγλαιο Βάρδοι καὶ Σκῶτοι Ἐφημεριδογράφοι», κατὰ τὴ γνώμη τοῦ Γκαίτε, θάπρεπε νὰ σταματήσῃ. Ἀλλὰ πῶς ;

Ἦταν ἡ ἐποχὴ πού ἡ Ἀγγλικὴ ἀστικὴ κοινωνία, μετὰ τόσους αἱματηροὺς ἀγῶνες, νικηφόρους στὸ τέλος, κατὰ τῆς Γαλλίας, ἐπαναπαύονταν βυθισμένη στὴν πατριαρχικὴ γαλήνη της. Ὁ Μπάϊρον φύση ἀντιθησκευτικὴ μὲ ὄργανον τὸ χείμαρρον τῆς εὐγλωττίας του ἢ τὸ πικρόχολο τῆς δειχτικῆς εἰρωνείας του, δυσυλόταχτος σὲ κάθε τι ξένο, ἀγέρωχος στὸν πόνο του καὶ ἀδάκρυτος στὴν ἀπελπισία του, ἡδονιστὴς μέχρι ἀκολασίας καὶ πολυθρύλητων σκανδάλων, περήφανος, μεγάλου ψυχος, ἐπαναστάτης, ἦταν ἐπόμενο νὰ μὴ συμβιβάζεται κ' ἡ σύγκρουσή του, ἡ κοινωνικὴ ἀναπόφευκτη. Κι οὔτε κανεὶς θὰ φαντάζοταν ἱκανὸ τὸν ποιητὴ πού ἡ ἐκκεντρικότητά του κ' ἡ ὀρμητικὴ ἔξαρση τῆς φαντασίας κ' ἡ πολεμικὴ του διάθεση, ἀποτελοῦσαν τὸ γενικώτερον χαρακτηρισμὸν του, νὰ ταπεινώνεται σὲ κοπιώμεντα ὑποχρεωτικῶς τυπικά, στὴ Βουλὴ τῶν Λόρδων. Ἐξἄλλου ἢ ὄχι αὐθόρμητη καὶ ἄμεση ἀναγνώρισίς του, καὶ οἱ ὑπαινιγμοὶ γιὰ τὸ ἄσχημον τοῦ πατέρα του ἐξόργισαν τὸ φυσικὰ εὐερέθιστό του ἄτομον καὶ πρόσβαλαν τὴ φιλοτιμίαν του.

Πῶς λοιπὸν θὰ μπορούσε νὰ λογικευτῇ;

Ἀνατρέχουμε πάλι στὸν Γκαίτε. Παρ' ὅλο: τὸ θαυμασμὸν γιὰ τὸ ἔργον του, εἶπε: «Ὁ Μπάϊρον ὅταν σκέφτεται γίνεται παιδί». Ὁ βαρυσήμαντος αὐτὸς λόγος ἀποτελεῖ τὸ γενικώτερον χαρακτηρισμὸν τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ ἔρ-

γον. Ἐξακολούθησε τὸν πόλεμό του, ὅσο πὺν βγῆκε νικητής. Μερικοὶ τοῦ ἀρνήθηκαν τὸ στέφανο τῆς νίκης, γιὰ τὴν αὐτόθελή του ἐξορία. Ὅμως ἡ ἐγωπάθεια τοῦ νέου αὐτοῦ Ἀλκιβιάδης δὲν ἱκανοποιήθη πληρέστατα, μιὰ καὶ τὰ βλέμματα ὀλέκερης τῆς Εὐρώπης προσηλώνονταν πάνω του; Πέτυχε ἀκριβῶς τ' ὅτι ζήτησε. Κ' ἡ ἐπιστροφή στὴν Ἀγγλία, τοῦ ἤτανε θρίαμβος.

Στὴν πρώτη του αὐτὴ περιοδεία, πᾶρχισε τὸ φθινόπωρο τοῦ 1808, ἐπισκέφτη καὶ τὴν Ἑλλάδα, πὺν οἱ φυσικὲς τῆς καλλονὲς τότε γοήτεψαν. Τ' ὄνειρο τῆς ἀρχαίας εὐκλείας, σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ δουλοφροσύνη τῶν τότε ραγιαδῶν, ξύπνησαν τὴν εἰρωνεία του καὶ δὲν εἶναι διόλου κολακευτικὸς γιὰ τὴ χώρα, πὺν ὕστερ' ἀπὸ λίγα χρόνια θὰ θαύμαζε τοὺς ἥρωές της καὶ θᾶρχοταν ὁ ἴδιος νὰ προσφερτῇ στὸ βωμό της.

Στὴν Ἀθήνα ζώντας εἶχε τὸ λιγοήμερο εἰδύλλιο μὲ τὴ μικρὴ Θηρεσία Μακρῇ πὺν γι αὐτὴνα ἔγραψε τὸ ἀξιοαγάπητο ποίημά του «Ἡ Κόρη τῶν Ἀθηνῶν» ἐν' ἀπὸ τὰ καλύτερα λυρικά του στὰ 1810:

Κόρη τῶν Ἀθηνῶν, πρὶν χωριστοῦμε  
δόσε μου, ἄχ, δὸς μου πίσω τὴν καρδιά μου!  
Ἡ μιὰ καὶ πέταξέ μου ἀπὸ τὸ στήθος,  
φύλαχτη, πάρε κι ὅλα τὰ δικά μου!  
Πρὶν φύγω ἄκου τὸν ὄρκο πὺν θὰ πῶ,  
ζώη μου, σὰς ἀγαπῶ. (\*)

Μὰ τίς λυτὲς πλεξοῦδες σου πὺν οἱ αὔρες  
τοῦ Αἰγαίου, τίς ἐρωτολογοῦνε·  
τὰ βλέφαρά σου πὺν μὲ μαῦρα κρόσσια  
τ' ἀνθισμένα σου μάγουλα φιλοῦνε·  
μὰ τ' ἀλαφίσιο βλέμμα σου τ' ἀγριωπὸ  
ζώη μου, σὰς ἀγαπῶ.

Μὰ τὰ χεῖλη πὺν θέλω ν' ἀπολάψω·  
μὰ τὴ μέση σου τὴ ζωνοσφιγμένη·  
μὰ τὰ λουλούδια, πὺν ποτὲ τὰ λόγια  
δὲ λὲν τὸ νόημά τους, τὶ σημαίνει·  
μὰ τὴν ἀγάπη πὺν μιὰ χαίρω, μιὰ πονῶ,  
ζώη μου, σὰς ἀγαπῶ.

Κόρη τῶν Ἀθηνῶν! Γρήγορα φεύγω·  
σὰ θᾶσαι μόνη, σκέψου με γλυκειά μου!  
Ἄν καὶ πετῶ στὴν Πόλη, μὰ ἡ Ἀθήνα  
κρατεῖ καὶ τὴν ψυχὴ καὶ τὴν καρδιά μου·

(\*) Ὁ τελευταῖος στίχος γραμμένος ἐλληνικὰ ἀπὸ τὸν ἴδιο ποιητὴ.  
Ἐμεῖς διατηρήσαμε καὶ τὴ λαθεμένη του ἀκόμη ὀρθογραφία.

μήπως νά πάψω τήν ἀγάπη σου μπορῶ;  
Ζ ὦ η μ ο ὦ, σ ἄ ς ἀ γ α π ὦ.

Καί τὸ Μάρτιο τοῦ 1810 φιλοξενημένος στὸ μοναστήρι τῶν Καπουκίνων ἔγραψε τὴν «Κατάρτα τῆς Ἀθηνᾶς».

Εἶναι μιὰ διαμαρτυρία γιὰ τὸ ἀνοσιούργημα τοῦ συλητῆ Ἑλγίνου, ποὺ ἀπογύμνωσε τὸν Παρθενῶνα. Ἐπιμένω στὴν ἀνάλυσή του γιατί μ' ὅλο ποὺ ὕστερεϊ πολὺ τῶν καθ'αυτὸ ἀριστουργημάτων του, εἶναι χαρακτηριστικὸ τῆς νοοτροπίας του. Περιέχει σὲ μικρὴ ἀναλογικὴ δόση, ὅλα του τὰ στοιχεῖα. Θαυμάσια περιγραφικότητα, θλίψη λυρικά ἐκφρασμένη, ἱστορικὲς παρέκβασεις, μακρολογίες ἢ ἐπανάληψες, λεπτὸ πνεῦμα καὶ δειχτικώτατο σκῶμμα, ποὺ τελειώνει σὲ πολεμικὴ πολιτικὴ. Εἶναι ἡ πολυσύνθετη φυσιογνωμία του.

Ὁ θρίαμβος τῆς ἐπιστροφῆς του δὲ διάρκεσε πολὺ. Ὁ ἴδιος εὗρισκε τὸν ἑαυτό του ἀκατάλληλο γιὰ τὴν Ἀγγλία ἢ καλύτερα τὴν Ἀγγλία ἀκατάλληλη γιὰ τὸν ἑαυτό του. Εἶναι ἡ δευτέρη καὶ τελευταία του ἀναχώρηση. Γιατί πῶς ἐβασίλευε ὁ Μπάϋρον ἀφ'οὗ «καμμιά γνήσια καὶ γόνιμη σκέψη δὲν ἀποκαλύφτηκε ἀπ' αὐτόνα στὸ ἀνθρώπινο γένος», κατὰ τὸν Κάρλαϊλ; Ἐβασίλευε μὲ τὴ γοητεία ποὺ ἐξασκοῦσε τὸ μεγάλο του ὄνομα, μὲ τὰ φλογερὰ του πάθη καὶ αἰσθήματα, μὲ τὸ μαγνητισμὸ τῆς προσωπικότητάς του. Κ' ἦταν φυσικὸ τὰ ἐλαττώματά του μεγαλοποιημένα ἀπὸ τοὺς ἴδιους του ἐκμεταλευτές, καὶ ἀπ' ὅσους ἡ δόξα τῶν ἄλλων τοὺς γεννᾷ φθόνον, ἦταν φυσικὸ νὰ μειώσουν τὸ γόητρό του, καὶ ἀκατάδεχτος ὅπως ἦταν κείνος νὰ μὴ τὸ ἀνέχεται. Ὅμως γιατί κατέβηκε στὴν Ἑλλάδα; Δὲ συμφωνῶ μὲ τὴν ἀπόλυτὴ γνώμη τοῦ Ἑλτζε, μ' ὅλο ποὺ καὶ ἄλλοι πολλοὶ συμφωνοῦνε καὶ ὁ Μ. Σχέρερ ποὺ κρίνοντας, τότε βρίσκει «κατὰ βάθος αὐτάρεσκο, καὶ ὅτι ἐπόξερνε σ' ὅλη του τὴ ζωή».

Ἀλλὰ δὲ συμφωνῶ καὶ μὲ τὴν ἄποψη τῶν ἐγχειριδίων τῶν Ἑλληνικῶν Ἱστοριῶν! Ἀπὸ τὸ 1816 ποὺ περιέφερε τὴν «ὑπέρλαμπρη πομπὴ τῆς ματωμένης καρδιάς του» σ' ὅλη τὴν Εὐρώπῃ, ὅλες οἱ ἀποτυχίες τοῦ Καρβонаρισμοῦ στὴν Ἱταλία, τὰ σκάνδαλα τῶν ἐρώτων του στὴ Γένοβα καὶ τὸ πάθος του πρὸς τὴν κόμησσαν Γουίτζιόλη, ἡ ἀνησυχία του γιὰ τὸ πρόωρο γέραςμα, ἡ ἀνία τῆς ζωῆς, ἡ ἀμφιβολία τῆς σκοπιμότητος τοῦ ἔργου του, ὅλα θὰ βασάνιζαν τὴν κουρασμένη ψυχὴ του καὶ τὸν σπρώχνανε πρὸς κάτι τὸ ἐντελὸς νέο. Ἡ φιλία του ἐξάλλου μὲ τὸν ποιητὴ Σέλλεϋ τοῦ ξαναθύμησε τὴν Ἑλλάδα. Ἡ σύσταση τοῦ φιλελληνικοῦ Κομιτάτου στὸ Λονδίνο, ἡ πρόσκληση τοῦ Α. Μαυροκορδάτου εἰς τὴν Ὑδρα, καὶ ἡ ἀνεπίσημη προσφορὰ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου τῆς Ἑλλάδας δὲν μποροῦσε ν' ἀφίσῃ ἀσυγκίνητο τὸ Μπάϋρον. Ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Ὁ ρομαντισμὸς ποὺ σὲ κάθε ἐπανάσταση ἔβρισκε τροφή, παρθένους τόπους, καὶ ἐξωτικά συμβάντα καὶ πράματα. Ἔτσι ἐξηγεῖ τὸ φιλελληνισμὸ σὲ κάποιο ἄρθρο ὁ κ. Ζ. Παπαντωνίου: «Ἡ συγκίνησις καὶ ἡ ζωτικότης ποὺ ἡσθάνθη ἡ ρομαντικὴ ποίησις, στὴν ἐθνικὴ μας ἐξέγερσιν ποὺ ἀφθονοῦσε ἀπὸ τοπικὸ χροῖμα, παρὰ ξένα ἦθη, δημοτικὴν ποίησιν καὶ κατορθώματα.» Ὁ Μπάϋρον εἶχε τελειώσει τὸν κύκλον τῶν ποιητικῶν ἔργων του. Ὁ «Τσαίλντ Ἀρονλτ», ἡ νύμφη τῆς Ἀβύδου, ὁ «Κουρσάρος», τὰ δράματά του καὶ τὸ ἀντιπροσωπευτικότερό του ὁ «Δὸν Ζουάν». Κι ὅμως ἀνησχοῦσε γιὰ τὴν δόξα του.

Δὲν ἔμενε παρὰ ἡ ἔνεργη δράση, κι ἀποφάσισε ν' ἀναλάβῃ τὴν ἀρχηγία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγώνα.

Στὸ Μισολόγγι, στὴ χώρα τοῦ πεπρωμένου τῇ μέρα ποὺ συμπλήρωνε τὰ τριανταεξί του χρόνια ἔγραψε τὸ κύκνειό του ἄσμα καὶ μαζὺ τῇ διαφωτιστικῇ του ἐξομολόγησι:

Καιρὸς πιά αὐτὴ ἡ καρδιά νᾶναι ἀσυγκίνητη  
ἀφ' οὗ τίς ἄλλες δὲν τίς συγκινῶ,  
μ' ἂν καὶ τὸ ν' ἀγαπιέμαι μοῦ εἶναι ἀδύνατο  
ἀφῆστε με, ἄχ, ἀκόμῃ ν' ἀγαπῶ!

Οἱ μέρες μου εἶναι τώρα φύλλα κίτρινα·  
τοῦ ἔρωτα πᾶνε τ' ἄνθη κ' οἱ καρποί·  
τὸ σκουλίκι κ' ἡ θλίψη κ' ἡ φάγοςσα  
τὰ μόνα ποὺ δικά μου εἶναι στὴ γῆ!

Μοιάζει ἡ φωτιά πού καίει μὲς στὰ στήθια μου  
μὲ νησιοῦ ἡφαιστειώδικου ἔρημιά·  
δὲν ἀνάβει κανεὶς πυρσό ἀπ' τὴ φλόγα της —  
σὰν ἀπὸ νεκρικὴ πυρά!

Ἐλπίδα, φόβο, ζήλεια δὲ μοιράζομαι,  
κι οὔτε θεϊκὸ πόνο δυνατό.  
μηδὲ τὸ πάθος τῆς ἀγάπης καὶ τὴ δύναμη,  
κι ὁμως τὴν ἀλυσίδα τους φορῶ.

Μὰ τ ἔ τ ο ι ο ι στοχασμοὶ τ ὠ ρ α δὲ θᾶπρεπε  
— κ' ἐδῶ — νὰ μοῦ ταράζουν τὴν ψυχὴ  
ὅπου στολίζει ἡ δόξα ἡρώων φέρετρα  
εἶτε τὸ μέτωπό τους στεφανεῖ.

Δὲς γύρω μου, σπαθιά, πολέμους, λάβαρα  
τὴ Δόξα, τὴν Ἑλλάδα, τὴν ἀντρεία!  
Ὁ Σπαρτιάτης φερμένος στὴν ἀσπίδα του  
πιὸ λεύτερος δὲν ἦταν ἀπ' αὐτά.

Ξύπνα! (ὄχι ἡ Ἑλλάδα — αὐτὴ σηκώθηκε!)  
Πνεῦμα μου ξύπνα! Σκέψου τὴν πηγὴ  
τῶν πατέρων π' ἀκολουθεῖ τὸ γαῖμα σου,  
καὶ χτύπα, χτύπα, ἐσύ!

Τ' ἀναξωπυρωμένα, καταπάτα, πάθη σου  
τ' ἀνάξια στὴν ἡλικία τὴν ἀντρικὴ!  
Στῆς ὁμορφιάς τὸ χαμογέλιο ἢ τὸ συνέφιασμα  
μένε ἀδιάφορος ἐσύ.

Γιατί νά ζῆς μιὰ καὶ θρηνεῖς τὴ νιότη σου!  
 Τοῦ τιμημένου θάνατου ἡ γῆ  
 ἐδῶ εἶναι:— ἐμπρὸς στὸν πόλεμο καὶ βγάλε  
 τὴν τελευταία σου πνοή!

Ζήτα— λίγο ζητήθη ἀπ' ὅτι βρέθηκε—  
 τάφο στρατιώτη, γιὰ σὲ τὸ πιὸ καλόν·  
 δὲς γύρω τότε, διάλεξε τὸ μέρος σου  
 καὶ βρῆς ἀναπαμό.

Ὁ ἐνδιάθετος ἄνθρωπος μᾶς φανερώνεται γυμνός. Ἐξάλλου ὁ ἴδιος φρονοῦσε γιὰ τὴν ποίηση, ὅτι στὴν ἀνώτερη ποιότητά της εἶνε ἡ λαμπρότητα τῆς εἰλικρινείας καὶ τῆς δύναμης. Τὸ ποίημά του περιέχει τὰ δυὸ συστατικά. Καὶ φωτίζεται ἀρκετὰ τὸ κίνημά του, γιὰ πολλοὺς ἀχαρακτήριστο καὶ ἀπονοημένο.

Ποιά εἶναι ἡ θέση του στὴν Ἀγγλικὴ ποίηση; Στὴν ἐποχὴ του θεωροῦταν ὁ μεγαλύτερος καὶ ὁ τρίτος κατὰ σειρά μετὰ τὸ Σαίξπηρ καὶ τὸ Μίλτον. Εἶχε φέρει στὴν ἀγγλικὴ λογοτεχνία «ἐν' ἀπέραντο πλῆθος, ἄξιον λόγου, νέων παραστάσεων, νέων χαρακτήρων, νέων σκηνικῶν καὶ διακοσμήσεων.....» κατὰ τὸν καθηγητὴ Σαίντσμπουρυ καὶ πρὸ πάντων ἦταν ἕνας ἐπαναστάτης.

Σήμερα ἔχουνε λησμονηθῇ καὶ ἐξαῦλωθῇ τὰ φυσικὰ ἐλαττώματα τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ μαζὺ ἔπαψε ἡ γοητεία τοῦ προσώπου του. Τὰ πολλὰ τεχνικὰ ἐλαττώματα, ἡ στιχουργικὴ ἀκαταστασία του, ἡ ἐπανάληψη, ἡ παρεκβάση, ἡ ρητορικὴ στιχουργία, ἡ πολιτικὴ καὶ ἄλλα παρόμοια καταλογίζονται εἰς βάρος του. Δὲν εἶναι τῆς μόδας πιά ὁ Βυρωνισμὸς πού μὲ τὴν αἴγλη τοῦ ἀριστοκρατικοῦ ὀνόματός του ἀποτιφλωνε τόσοις καὶ τόσοις. Ὅμως πάντοτε μένει ἀπλησίαστος στὶς καλὰς του στιγμὰς, τοῦ αὐθόρμητου λυρισμοῦ του στὰ ὑπέροχα ἀποσπάσματα τοῦ Τσαίλντ Ἀρολντ καὶ Δὸν Ζουάν, καὶ στὰ μικρά του ποιήματα πού ἴσως περνοῦσαν ἀπαρατήρητα, καὶ στὴν ἀλληλογραφία του πού θαυμάζεται γιὰ τὸν εἰλικρινή της τόνο.

Μεταφράζω λίγους στίχους του γραμένους σ' ἓνα λεύκωμα. Μὲ ὅλη τὴ ρομαντικὴ τους διάθεση ἔχουνε μιὰ βαθύτατη θλίψη πού συγκινεῖ :

Καθὼς στὸ ψυχρὸ μάρμαρο ἑνὸς τάφου  
 τὸνομα σταματᾷ κάποιον διαβάτη,  
 σὰ στὴ σελίδα αὐτὴ κοιτάξεις μόνῃ  
 ἴσως σταθῇ τὸ σκεφτικὸ σου μάτι.

Κι ἂν τὸνομά μου ἐδῶ διαβάσης τότε,  
 σὰ θάνα πολλοὶ χρόνοι περασμένοι  
 σκέψου γιὰ μὲ σὰ γιὰ τοὺς πεθαμένους  
 καὶ πὼς ἐδῶ ἡ καρδιά μου εἶναι θαμένη.

Ὁ Μ. Ἀρνολντ τὸν θεωροῦσε, μὲν ὅλη τὴ σοβαρὴ αὐστηρότητα τῶν κρίσεών του, ὡς τὸ μεγαλύτερο ἄγγλο ποιητὴ τοῦ ἸΘ'. αἰῶνα καὶ καλὸ νὰ θυμούμαστε τὸν Ταῖν: «Οἱ μεγαλοφυεῖς μπαίνουνε πρῶτοι σὲ κάποια χώρα ἀνεξερευνήτη.... τὴν καταχτῶσι καὶ φέρνει πὰ τ' ὄνομά τους. Ὁ Μπάϋ-ρον ἦρε τὴ δική του, πού εἶναι ἡ χώρα τῶν περίπαθων καὶ θλιβερῶν αἰσθημάτων, εἶναι ἡ ἔρημη χώρα καὶ ἡ γεμάτη ἐρείπια, ὅμως εἶναι δική του καὶ εἶναι μόνος σ' αὐτή».

*Ταχυδρόμος*

ΓΛ. ΑΙΘΕΡΣΗΣ

## ΠΑΝΑΓΗ ΙΣΤΡΑΤΙ

Πολὺς λόγος γίνεται τελευταία στὴ Γαλλία γύρω ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἑλληνο - Ρουμάνου λογοτέχνη Παναγῆ Ἰστράτι στὸν ὁποῖο δόθηκε τὸ ἐφετεινὸ γαλλικὸ «ἀνώνυμο» βραβεῖο. Ὁ συνεργάτης μας Γ. Πιερ. ἔπειτα ἀπὸ τὸ διάβασμα τῆς Κυρα-Κυραλίνας του ἔγραψε τὸ παρακάτω σημεῖωμα :

Νὰ ἔνα βιβλίον ποῦ δὲ γράφτηκε μὲ σκοπὸ νὰ κἀνὴ φιλολογία. Ἐνα βιβλίον ποῦ δὲ θὰ γραφῶταν καθόλου ἂν ὁ συγγραφέας δὲν εἶχε μέσα του τὴν ἔνθετη μανία νὰ ἐξομολογηθῇ καὶ νὰ μᾶς συγκινήσῃ. Δὲν ἔχει τὴν ἀξίωσιν νὰ διδάξῃ οὔτε νὰ διορθώσῃ τὰ στραβά ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων ὑπόφερε πολὺ. Αἰσθάνεται μόνον τὴν ἀνάγκη νὰ τὰ εἰπῇ καὶ νὰ μᾶς τὰ φωνάξῃ. Εἶνε ἡ μόνη ἱκανοποίησις, ἡ μόνη εὐχαρίστησις ποῦ ἀπολαβαίνει.

Τὸν Παναγῆ Ἰστράτι θὰ ἔπρεπε νὰ προσέξουν οἱ Ἕλληνες διηγηματογράφοι, ὅσοι φιλοδοξοῦν νὰ γίνουν Ἀντρέιεφ, Κνουτ Χάμσουν, Δοστογιέφσκη, Μωπασάν κλπ. Νὰ προσέξουν ὄχι γιὰ νὰ τὸν μιμηθοῦν, ἀλλὰ γιὰ νὰ ψάξουν, ὅπως ἐκεῖνον, μέσα τους καὶ νὰ μᾶς δώσουν — ἂν ἔχουν — κατὶ ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸν τοὺς κόσμον. Ἄν ἔχουν! Μὰ ἔχουν ἄραγε τίποτα ὅλοι ἐκεῖνοι ποῦ φανερόντωνται μὲ ἀκατανόητα καὶ ψυχρὰ κακασκευάσματα μὲ τὴ δικαιολογίαν ὅτι μᾶς φέρνουν νέα τέχνη;

Τὸ βιβλίον του εἶνε γραμμένον γαλλικὰ, θὰ ἠμποροῦσε ὅμως νὰ ἦταν γραμμένον σὲ ὁποιαδήποτε Βαλκανικὴ γλῶσσα. Ὁχι γιὰτὶ ὁ Ρομαῖν Ρολάν ὠνόμασε τὸν συγγραφέα του «Γκόρκι τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν», ἀλλὰ γιὰτὶ μέσα ἐκεῖ σαλεύει, σὰ θάλασσα, ὁλόκληρη ἡ Ἀνατολὴ μὲ τὰ προτερήματα καὶ τὰ ἅπειρα ἐλαττώματά της.

Ἡ εὐθυμὴ καθὼς καὶ ἡ τραγικὴ ὄψις τῆς ζωῆς περνοῦν, στίς σελίδες τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, πλουσιώτατες σὲ ἐπεισόδια καὶ μὲ μιὰ ἀξιοθαύμαστη ψυχολογικὴν ἀκρίβειαν. Τί εἶνε ἡ Κυρὰ Κυραλίνα; Μιὰ αὐτοβιογραφία ἐνὸς δυστυχισμένου ποῦ ἔκανε ὅλα τὰ τραχεῖα ἐπαγγέλματα ἐνῶ ἦταν γεννημένος μέσα σὲ μιὰν ἀτμόσφαιρα χλιδῆς καὶ ἀπροετοίμαστος νὰ ὑποφέρῃ. Εἶνε μιὰ ἀμείλιχτα ἐλκυστίνης βιογραφία ἀπὸ τὴν ὁποία δὲν παραλείπεται τὸ ταπεινὸ μέρος τοῦ ἐγὼ μας, αὐτὸ ποῦ ἄλλοι συγγραφεῖς καταδικάζουν εἴτε ἀπὸ ἀδυναμίαν εἴτε ἀπὸ διαφορετικὴ ἀντίληψιν.

Ὑπάρχουν στίς διηγήσεις αὐτὲς τοῦ Ἀδριανοῦ Ζωγράφου ἐπεισόδια ποῦ παρμένα χωριστὰ καὶ ἀνεξάρτητα, θὰ μᾶς ἔφερναν ἴσως ἀηδία, μὰ ποῦ βαλμένα καθὼς εἶνε, μᾶς προκαλοῦν μιὰν ἀνατριχίλα τρόμου σὰν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ ἐλαττωματικούς ἢ διεφθαρμένους τύπους ποῦ εἶδαμε καὶ γνωρίσαμε. Ὁ

συγγραφέας εἶνε τόσο ἀμείλιχτος στὴν εἰλικρίνειά του ὥστε κανένας δὲ σκέφθηκε νὰ τὸν κατηγορήσῃ.

Μιλᾷ χωρὶς περιστροφὲς καὶ βγάζει στὸ φῶς τὰ πιὸ σκοτεινὰ ἔνστιχτα τοῦ ἀνθρώπου. Μὴ νομίζετε ὅμως ὅτι μὲ τὸ νὰ εἶνε εἰλικρινὴς γίνεται ἀναγκαστικῶς καὶ χυδαῖος. Κάθε ἄλλο. Ξέρει νὰ σύρῃ τὴ φαντασία τοῦ ἀναγνώστη ὡς τὴν πόρτα ἐνὸς δωματίου ὁργίων ἢ ὡς τὰ παραπετάσματα μιᾶς ἐρωτικῆς κλίνης. Ἐκεῖ σταματᾷ μὲ διακριτικότητα καὶ ἀφήνει ἐλεύθερη τὴ φαντασία.

Εἶνε τόσο προσεχτικὸς στὴν ἔκφρασή του, φανερώνει μὲ τέτοια εὐγένεια καὶ τὴν πλέον ποταπὴ σκέψι ἢ πράξι τοῦ Σταύρου, τοῦ ἥρωά του, ποῦ ὁ ἀναγνώστης συμπεραίνει ὅτι ποτὲ δὲν ἐγνώρισε τὴν προστυχιά τῆς κατωτέρας τάξεως. Αὐτός, ποῦ ἦρθεν ἀντιμέτωπος, μὲ τὴ φτώχεια, τὴ βία καὶ τὴν ἀπόγνωσι! Μολονότι οἱ διηγήσεις του εἶνε ἀληθινὲς μέχρις ἀπίστευτου βαθμοῦ (ὑπάρχουν ἀλήθειες τόσο ἀπίθανες, ποῦ μοιάζουν ψευτιὲς) καὶ ὠμὲς ὅσον ἡ πραγματικότης, ὁ Ἰσράτι κάνει μᾶλλον τὴν ἐντύπωσι ἀνθρώπου ποῦ ἔζησε στὸ περιθώριο τῆς ζωῆς τὴν ὁποία περιγράφει ταξιδεύοντας καὶ σημειώνοντας μὲ τὴν ἔνθετη μανία νὰ διηγηθῇ τίς ἐντυπώσεις του. Μπορεῖ πραγματικῶς νὰ συμβαίῃ αὐτό. Μπορεῖ δηλαδὴ νὰ εἶνε ὁ Ἀδριανὸς Ζωγράφι ὁ ὁποῖος δὲν κάνει ἄλλο τίποτα παρὰ ν' ἀκούῃ τίς διηγήσεις τοῦ Σταύρου. Ἀλλ' αὐτὸ δὲ σημαίνει τίποτα. Εἴτε Ἀδριανός, εἴτε Σταῦρος, ἔκλαψε πολὺ, ἐπόνεσε περισσότερο, ταξίδεψε σὲ ὁλόκληρη τὴν Ἀνατολὴ καὶ ἐγνώρισεν ἀπὸ κοντὰ τοὺς ἀνθρώπους ποῦ τὸν ἐδίδασαν τὴν ἀπάτη καὶ τὴν περιφρόνησι. Καὶ τὸ θαῦμα συνετελέσθη. Ἀντὶ, μὲ τέτοια συναναστροφή, νὰ χάσῃ τὰ ἠθικὰ κεφάλαια ποῦ εἶχε — γιατί μ' ὅλα ταῦτα εἶχε — ἀπεναντίας τὰ ἐδυνάμωσε. Καὶ λίγη πατρικὴ στοργὴ ἐνὸς σαλεπιτζῆ, τοῦ Μάρμπα Γιάννη, λίγη καλωσύνη, ἦταν ἀρκετὴ νὰ τὸν κἀν νὰ λησμονήσῃ τὰ βάσανά του.

Καὶ «νὰ ἐπιτρέψῃ στὸν ἑαυτό του» καθὼς λέει ὁ ἴδιος στὸ μικρὸ σημείωμα ποῦ χρησιμεύει γιὰ πρόλογο στὸ βιβλίον του, «ν' ἀγαπήσῃ καὶ νὰ εἶνε, πάντα, σὲ ὅλες τίς χώρες, ὁ φίλος ὅλων τῶν ἀνθρώπων ποῦ ἔχουν καρδιά. Ὑπάρχουν λίγοι, μὰ ὁ Ἀδριανὸς δὲ φαντάζεται ὅτι ἡ ἀνθρωπότητα εἶνε τόσο μεγάλη ὅσο τὴ νομίζουν».

Δὲν ἐμίσησε, δὲν ἐκλείστηκε μέσα στὸν ἑαυτό του, πληγωμένος καὶ ἀηδιασμένος ἀπὸ τὸν κόσμον. Ἐφτασε ἓνας ἄνθρωπος μὲ κάποια στοργὴ καὶ καλωσύνη νὰ τὸν συγκρατήσῃ στὴ ζωὴ καὶ νὰ τὸν κἀν νὰ ξαννοῖξῃ καινούριους κόσμους.

«Ταχυδρόμος»

Γ. ΠΙΕΡΙΔΗΣ

## ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

— Μετὰ μιὰ κρίση πού λίγο ἀκόμα θὰ στοίχιζε τὴν ἀφάνεια τοῦ περιοδικοῦ μας, δηλώνουμε πὼς γιὰ τὸν νέο χρόνον 1925 ἡ ΝΕΑ ΖΩΗ θὰ κυκλοφορῇ ταχικώτατα κάθε τρεῖς μῆνες. Ἐξασφάλισε τὴν ἐκδοσὴ τῆς οἰκονομικῆς, καὶ ἠθικῆς μὲ τὴν ὑποστήριξι ὅλων τῶν ὑγειῶν στοιχείων καὶ ἀντιπροσωπευτικότερων Ἑλλήνων Συγγραφέων.

— Ὁ συνεργάτης μας Γλ. Ἀλιθέρης σχετικὰ μὲ τὸ Καβαφικὸ ζήτημα πού ἔθιξε μ' ἐπιστολή του, μᾶς εἰδοποιεῖ ὅτι ὁ ἴδιος ὁ ποιητὴς τοῦ ἔδωσε λεπτομέρειες ἐξηγητικὰς γιὰ τὴν μικρὴ διαφορὰ τῶν ὀνομάτων, κ' ἔτσι τὸ



ζήτημα θεωρείται τελειωμένο. Σὲ κατοπινὸ μας τεῦχος θὰ δημοσιεύσωμε καὶ τὴ μελέτη του.

— Ἐπίσης καὶ νέα τραγωδία τοῦ Ν. Κατσαντζάκη ποιητῇ τοῦ Ὀδυσσεά τὸν Ἡρακλέα.

— Εἴμαστε ἀκόμη ἀναγκασμένοι νὰ δηλώσουμε, πὼς τὸ περιοδικὸ μας δὲν ἔχει ἀπολύτως καμμιά σχέση μετὰ το βιβλιοπωλεῖο «Νέα Ζωή» καὶ οὔτε μετὴν «Ἐκδοτικὴ Ἑταιρεία Γράμματα»

— Στὸν ἑορτασμὸ τῆς ἑκατονταετηρίδας τοῦ Lord Byron δὲν προσκαλέστηκε κανεὶς φιλολογικὸς κύκλος τῆς Ἀλεξάνδρειας. Τυπικοὶ πανηγυρικοὶ λόγοι, καὶ σχολαστικὴ ἀπαρίθμηση τῶν ὠφελειῶν τῶν ὑλικῶν ποῦ πρόσφερε στὸν ἄνθρωπον. Τίποτε τὸ βαθύτερο, τίποτε γιὰ τὸ ποιητικὸ τοῦ ἔργου. Διαμαρτυρόμαστε.

— Στὸ ξόφυλλο τοῦ νέου βιβλίου τοῦ μεγάλου μας ποιητῇ Κωστῇ Παλαρχᾶ : Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης, σημειώνονται καὶ νέα του ἔργα. Μεταξὺ πολλῶν καὶ Οἱ Σκληροὶ καὶ Δειλοὶ Στίχοι, ποῦ πρωτοδημοσιεύτηκαν στὴ «Ν. Ζωή» τοῦ 1909. Ἐπίσης Τὰ Παθητικὰ Κρυφομιλήματα, ποῦ ὁ λυρισμὸς τοὺς τὰ ἐπέβαλε σ' ὅλων τὴν συνείδηση, καὶ τῆς μονάκριβης Τρισευγενεῖς, καθὼς φαίνεται ἡ συνέχεια, ὁ Λυτρωτῆς καὶ ὁ Καλλίμαχος, δράματα.

— Τὸ περασμένον καλοκαίρι παιχθῆκανε μετ' ἐπιτυχίαν ἀπὸ τὸ θίασο τῆς διαλεχτῆς καλλιτέχνης Ἀντῆς Μηλιάδου στὸ θέατρο «Helvetia» τὰ νέα ἔργα τῶν Ἀλεξανδρινῶν συγγραφέων οἱ «Δύο γυναῖκες» τοῦ κ. Ἀπ. Λεοντῆ, καὶ ἡ «Φωτεινούλα» τοῦ κ. Κ. Ν. Κωνσταντινίδη (δράματα) καὶ τὰ «Γένεια τοῦ Λυκούργου» (κωμωδία) τοῦ κ. Παύλου Μύρτη.

Τὰ ἴδια ἔργα παιχθῆκανε μετ' ἐπὶ αὐτὴν ἐπιτυχίαν στὸ θέατρον «Κουρσάλ» τοῦ Καΐρου.

Ἡ «Νέα Ζωή» ἐπιφυλάσσει νὰ μιλήσῃ σ' ἄλλα φυλλάδια διεξοδικὰ γιὰ τ' Ἀλεξανδρινὰ θεατρικὰ ἔργα καθὼς καὶ τὴν ἄλλην πνευματικὴν παραγωγή, ὅπως τὶς ποιητικὰς συλλογὰς τοῦ Κ. Ν. Κωνσταντινίδη καὶ Γλ. Ἀλιθέρου, τὰ διηγήματα τοῦ τελευταίου, τὴ «Ναμπία» τοῦ Κ. Τσαγκαράδα.

Ἐπίσης στὰ κατοπινὰ φυλλάδια θὰ γίνῃ λόγος γιὰ τὸ Σβυσμένον Καντύλι τοῦ κ. Ἡλιάδου γιὰ τὰ διηγήματα τοῦ Παύλου Βαλδασερίδου.

— Τὰ Γερμανικὰ γράμματα πενθοῦν στὸ θάνατο τοῦ Ἑρμὰν Σούδερμαν. Γεννήθηκε τὸ 1857 στὴν Ἀνατολικὴ Πρωσία καὶ ἡ φήμη του στερεώθηκε μετὰ τὸ δράμα του Ἡ Τιμὴ στὰ 1889. Ἐγραφε πολλὰ ἔργα καὶ ἀρκετὰ μεταφράσθηκαν στὴν Ἑλληνικὴν, ὅπως Ἡ Κυρὰ τῆς Ἑγνοίας, ὁ Δρόμος τῶν Γάτων καὶ ἄλλα.

— Πέθανε ἀκόμα καὶ ὁ Ἰταλὸς μουσικὸς Πουτσίνι.

— Ἐπίσης καὶ ὁ Ἑλβετὸς Ποιητὴς Κάρολος Σπίτελερ, τιμημένος μετὰ τὸ βραβεῖο Νόμπελ. Γεννήθηκε στὰ 1845 στὸ Λιεστοῦλ καὶ ἔγραφε στὴ Γερμανικὴν γλῶσσα. Τὸ κυριώτερον ἔργον αὐτοῦ εἶναι τὸ Προμηθεὺς καὶ Ἐπιμηθεὺς.

## ΝΕΑ ΤΕΧΝΗ ΚΙ Ο ΚΑΒΑΦΗΣ

Ἡ ἀρχὴ ἐπαινετὴ καὶ ὄχι ἐπιλήψιμη, γιὰτὶ θάπρεπε νὰ γίνεταί μία ἐργασία, ποῦ θὰ σκόπευε τὴν ἐπιβολὴν τῶν ἄξιων τοῦ ποιητικοῦ στεφάνου. Ἀλλὰ ὁ τρόπος τῆς σχεδὸν κομματικῆς πάλης τῶν Νεοτεχνιτῶν πρέπει νὰ κατα-

κριθῇ. Ὁ ψυχραίος διανοητὴς ἀντιλαμβάνεται τὴν κουφότητα καὶ προχειρολογία πολλῶν νέων, πού πλησιάζουνε τὰ ὅρια τῆς ἐπιτολαιότητας καὶ ἀνοητολογίας. Μὰ τὸ εὐτύχημα γιὰ τὸν ποιητὴ εἶνε πὼς οἱ τέτοιοι μοιράζονται σὲ ὑπὲρ καὶ σὲ κατὰ. Γιατὶ ἂν ἡ ἀκριτολογία μονάχα τότε διαφήμιζε, ἀντὶ συγχαρητηρίων ἦτανε ἄξιος οἶχτου. Ἀλλὰ εὐτυχῶς καὶ τὸν ἀρνήθηκε μαζί, κ' ἔτσι οὐσιαστικὰ οὔτε χάνει μὰ οὔτε κερδίζει. Ἀπόχτημα εἶναι πάντοτε νὰ βρίσκει κανεὶς σοβαροὺς κριτικούς, κι ἂν ἐξαιρέση κανεὶς λίγα ὀνόματα καὶ μερικὲς γνώμες ἀπὸ τὶς πολυάριθμες πού παραθέτει ἡ Νέα Τέχνη οἱ ἀποδέλοιπες σελίδες μόνο τὸ γέλιο μας προκαλοῦν. Πνίγεται κανεὶς κιόλας στὴ σωρεία τῶν ἀγνωστων ὀνομάτων καὶ διερωτᾶται: μὲ ποιο δικαίωμα τάχα παρελαύνουν ἱμνολόγοι καὶ ἐπικριτὲς τοῦ δημιουργοῦ; Ἴσως γιὰ τὴ μανία νὰ θορυβήσουν. Ἡ «Νέα Ζωή» πού σχεδὸν πρώτη ὑποστήριξε τὸν ποιητὴ ἀπλῶς μνημονεύεται καὶ ἡ ἐργασία πολλῶν Νεοζωϊστῶν γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Καβάφη δὲ σχολιάζεται ὅπως θάπρεπε. Αὐτὴ ἡ παράλειψη θὰ πῆγασε ἀπὸ λαθεμένους πληροφορίες;

Ὡς πρὸς τὸν τύπο πού σκιαγραφεῖ ὁ Κλήμης Ἀλεξανδρινός(;) γιὰ τὸν Καβάφη, ὅλοι κατὰπληκτοι ἐρωτήσαμε ἂν εἶναι ὁ ἴδιος πού τόσο καλὰ γνωρίζουμε. Ὁ Καβάφης ἐκκεντρικός; Ὁ τυπικώτατος τῶν ἀνθρώπων! Ὁχι δὲν εἶν' αὐτός! Καὶ τὰ λίγα ἀνεκδοτολογικὰ ἐπεισόδια τῆς ζωῆς του τὰ λένε παραμορφωμένα,...Γιατί;

— Ἔχομε νὰ τονίσουμε ἀκόμη τὴν ἐργασία τοῦ Συλλόγου «Ἀπόλλων». Στὸ μηνιαῖο του Δελτίο, παρακολουθοῦμε τὶς ἐνέργειες πού καταβαλλεῖ τὸ σωματεῖο αὐτὸ γιὰ τὴν ἴδρυσή Δραματικοῦ τμήματος. Ἐλπίζομε ἀρκετὰ καὶ μάλιστα ἀφότου διδάσκει τοὺς ἐρασιτέχνες του ὁ ἠθοποιὸς κ. Στύρος Σάββας.

— Τὸ σχετικὸ μὲ τὸν Ἀρ. Καμπάνη σημείωμα, γράφτηκε πολὺ πρὶν ἢ ὁ δραματικὸς Μελάς δώσῃ τὸ νέο του ἔργο: Μιὰ νύχτα, μιὰ ζωή. Ἔτσι δὲ θίγεται πιά γιατί δὲν ἀπορροφήθῃ ἀπὸ τὴ δημοσιογραφία.

Τὸ Σύλλογο τῆς «Νέας Ζωῆς», ἀποτελοῦν οἱ:

ΑΛΙΘΕΡΣΗΣ ΓΛΑΥΚΟΣ  
ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Δ.  
ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΔΗΜ.  
ΖΑΓΡΑΣ ΠΗΛΙΟΣ  
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Ν. Κ.  
ΜΑΓΝΗΣ ΠΕΤΡΟΣ  
ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ Θ.  
ΠΑΤΠΠΑΣ Ν. Κ.  
ΠΑΤΠΠΑΣ Ν. Ι.

ΠΑΥΛΙΔΗΣ Β.  
ΠΕΤΡΙΔΗΣ Π.  
ΠΕΤΡΙΔΗΣ Γ.  
ΠΙΕΡΙΔΗΣ ΓΙΑΓΚΟΣ  
ΠΗΛΑΒΑΚΗΣ Κ.  
ΠΗΛΑΒΑΚΗΣ Γ.  
ΣΑΡΡΗΣ Δ.  
ΣΑΡΡΗΣ ΓΡ.  
ΤΣΑΓΓΑΡΔΑΣ Κ.  
ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ Δ.